

RIIDEKAPP

*ehk Kui sulle maakeraga
pähe lajatatakse*

Meie külas künkaharjal kõrgub suur punane maja. See on natuke vanamoodne ja ligadi-logadi, sest ema ja isa ei ole eriti osavad asju korras hoidma ega parandama, aga kohe siinsamas on mets, ja õhtuti põlevad akendes hubased kollased tuled. Ma olen seda ise näinud, kui jalgpallitrennist koju tulen.

Selles majas elab kaks last, Oskar ja mina. Me jagame keldrikorrusel tuba. Mina magan ülemisel naril ja olen ülemus. Oskar magab alumisel naril ja arvab, et on ülemus number kaks, aga tegelikult võtan kõik otsused vastu mina. Mina otsustan, millal tuli kustu panna, ja otsustan, et Oskar tõuseb voodist ja paneb. Mina otsustan, kas teeme akna lahti või jätame ukse

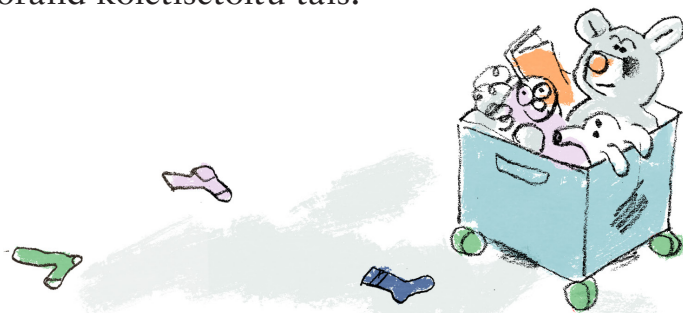
praokile. Ja mina otsustan, millal me juttu ajame ja millal magama jääme. Ma tahaksin väga, et võiksin otsustada ka selle üle, et Oskar norskamise järele jätaks, sest kui ta pihta hakkab, siis kõlab see nagu katkise tolmuimeja plärin. Aga ainus viis sellele lõpp teha on ta üles äratada, ja ega sellest ju pehmet öeldes vaikumaks ei jää.

Meie tuba on suur ja sassis, ja kõik oleks tore, kui Oskar ei arvaks, et meie riidekapis elab koletis. Ta usub seda eriti siis, kui on pime. Aga koletisi pole olemas. Ja kui nad ka olemas oleksid, ei elaks nad igatahes riidekapis. Millest nad seal elaksid?

„Sokkidest,“ ütles Oskar, kui seda temalt ühel õhtul küsisin.

Ta on viieaastane ja usub selliseid asju. Mina olen kolm aastat vanem ja tean paremini. Kiikasin üle voodiserva ja libistasin pilgu üle meie toa.

„Sokkidest?“ ütlesin ma. „Siis on meil ju terve põrand koletisetoitu täis.“

Seal all oli vähemalt kümme sokipaari. Me võtame harilikult sokid jalast, kui narivoodis tsirkust mängime. Mõni sokk oli laual. Kaks tükki paistis voodi alt. Üks Oskari oma oli jalgpall-lambi peale maandunud.

„Arvad, et need maiuspalad oleksid rahus edasi vedelenud, kui kapis oleks koletis, kes elab sokkidest?“ küsisin ma.

„Ei arva,“ vastas Oskar, kui oli pisut järele mõelnud.

„Just nimelt,“ ütlesin ma. „Pane tuli kustu.“

Oskar lippas ukseni lüliti juurde ja kustutas tule.

„Aga Ida? Mõtles, kui koletis ei elagi sokkidest,“ ütles ta mõne aja pärast.

„Elab küll,“ ütlesin ma kaljukindlalt. „Ja pealegi pole koletisi olemas.“

„Okei,“ ütles Oskar.

Natuke aega hiljem kuulsin sealt alt tema tavapärasest norskamist. Ta ei kartnud enam ja oli magama jäänud.

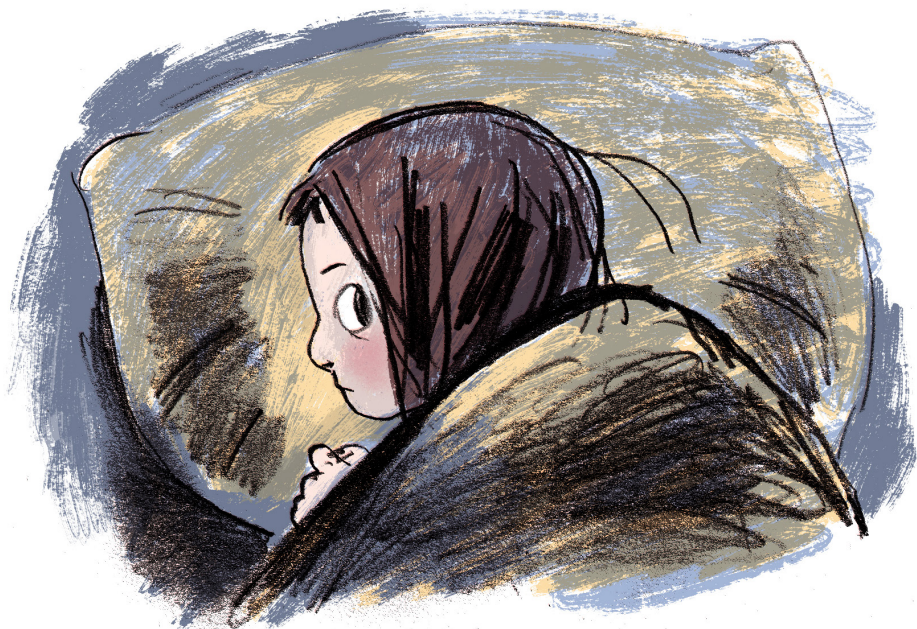
Koletis, mõtlesin heitunult.

Heitsin pilgu riidekapi poole. Nüüd, kui olime tule ära kustutanud, paistis see nagu kõrge sünge torn. Kui inimesel on natuke fantaasiat nagu Oskaril, võib ju kergesti ette kujutada, et seal sees kössitab koletis. Seal on ruumi küll. Eriti sellel poolel, kus ripuvad ainult peoriided. Me oleme Oskariga sinna tuhat korda peitu pugenud.

Kui ma oleksin varas, hiiliks in majja sisse sel ajal, kui elanikud köögis õhtust söövad. Ja siis redutaksin kogu õhtu sellises riidekapis. Ja kui saabub vaikus ja kõik on magama jäänud, hiiliks in välja ja varastaksin asju.

Keeras in voodis külge, et ma enam kappi ei näeks. Nii närvi ajab, et see vargalugu mulle just nüüd enne uinumist pähe tuli. Koletisi pole olemas, nii et seda on tobe karta. Aga vargad on olemas. Seda teab igäüks.

Kas kapiuks on ikka kinni? Ei, uks on ausalt öelda natuke praakil. Enne ju ei olnud? Vaatas in seda tumedat pragu. Kuidas ma võin tegelikult kindel olla,

et riidekapis kedagi ei ole? Kas pole natuke imelik, et üks on asja ees, teist taga äkitselt paokil?

Pigistasin silmad kinni ja katsusin mõelda millelegi muule. Oskar norskab, jõgi kohiseb, aken kriuksub, ema ja isa kõnnivad üleval toas. Kõik hääled on tavalised, aga riidekapis istub võib-olla varas. Hiirvaikselt.

Siis sain vihaseks. Ma ei viitsi tegelikult niimoodi väherda. Parem lähen ja vaatan selle kapi üle.

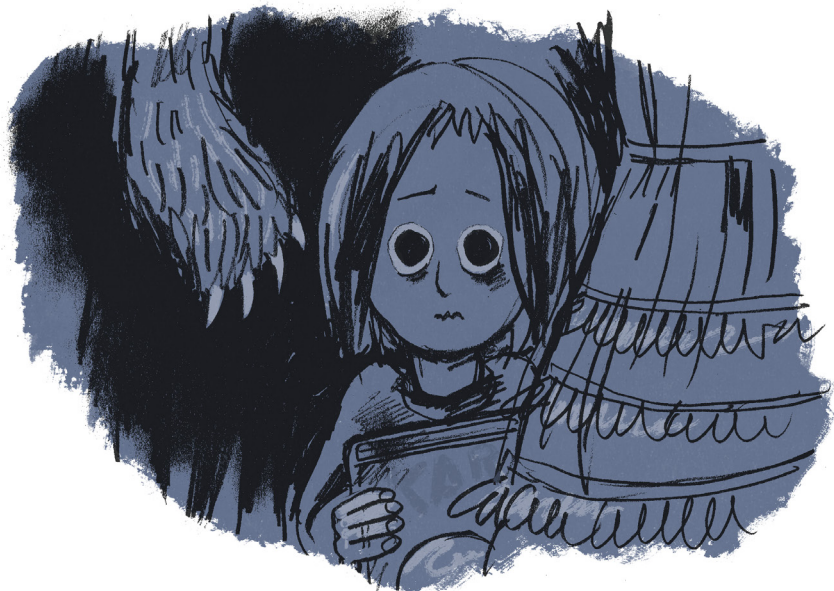
Ronisin võimalikult vaikselt narivoodist alla. Laual lebas maakaartide raamat. See on suur ja raske ning selle kaanel on maakera pilt. Sellega saab küll lajatada, mõtlesin ma ja tõstsin raamatu tasahilju laualt.

Sirutasin vaba käe kapiukse nupu poole. Aga selsamal hetkel kuulsin koridoris mingit häält! Keegi koperdas selle nagi otsa, kus meil märjad riided ripuvad. Varas on välja läinud! Sellepärast ongi kapiuks paokil! Kabuhirmus kargasin kappi ja otse mingi nülitud koletise sülle. Vehkisin kätega nagu segane, kuni taipasin, et see on Oskari pehme pükstükk. Siis suutsin jälle hingata.

Aga miks kõik järsku nii vaikne on? Kas varas kuulis mind? Mul oli tunne, nagu oleks mul rinnus pörkepall, nii kõvasti tagus mu süda.

Ja siis haaras keegi väljastpoolt ukse käepidemest kinni! Uks läks pärani lahti!

„Ei!“ kiljatasin ma ja virutasin maakaardiraamatuga. Tabasin tumedat kogu otse keset laupa ja ta varises põrandale maha.

Oskar ehmus oma voodis ärkvele.

„Koletis!“ röögatas ta.

Kriiskasin samuti täiest kõrist. Ja tume kogu hali-
ses põrandal. Isa sööstis trepist alla nagu lumevaring.
„Mis toimub?“ karjus ta ja pani tule põlema.
Siis jätsime kõik röökimise järele.

Oskar istus oma voodis, hirmust lubivalge. Isa seisis ukstel, kõige suurem praepann käes. Ja põrandal kõikide sokkide keskel kõssitas ema, käsi vastu laupa. Seal, kuhu ma olin talle maakeraga virutanud, oli suur punane laik.

„Kõikide pööraste vareste jõulupidude nimel, Ida,“ halises ema ja ajas end istukile. „Mida sa siin riidekapis teed?“

„Ma tahtsin kontrollida, ega siin kedagi ei ole,“ vastasin vaguralt.

Oskaril vajus suu lahti.

„Seal kapis? Sa ju ütlesid mulle, et koletisi pole olemas!“

„Koletisi muidugi pole, totukene.“

Ma tõesti loodan, et mu pere sai aru, et ma ei tulnud voodist välja veendumaks, et riidekapis ei ole koletist.

„Vaid muud rahvast,“ seletasin ma.

„Muud rahvast?“ imestas isa. „Riidekapis?“

„Nojah. Uks oli praokil.“

Seda polnud üldse nii lihtne seletada, kui tuli põles.

„Ma tahtsin kontrollida, ega seal varast ei ole. Kui te seda tingimata teadma peate,“ ütlesin tõrksalt.

Siis muigas isa natuke. Ema ka. Ma nägin küll, mida nad mõtlesid. Nad mõtlesid, et ma olen täpisealt sama lapsik nagu Oskar. Mu põsed hakkasid tulitama.

Ja asi kiskus veelgi hullemaks, sest nüüd arvasid nad, et mul on ka häbi. Aga mul ei olnud, ma olin vihane.

Koletistel ja varastel on oluline vahe. Ühed on olemas, teised mitte. Nad peaksid rõõmustama, et ma vastutustundlikult tegutsesin. Emal-isal poleks sugugi hea meel, kui kogu meie vara oleks kaotsi

läinud – kõigest sellepärast, et keegi ei viitsi järele vaadata, ega mõni varas pole vahepeal sisse lipsanud.

Marssisin kapist välja ja ronisin neile otsa vaatamata üles oma voodisse.

„Mida sina siis arvasid?“ ütles ema ja osutas peaga isa ja praepanni poole. „Koletis või varas?“

„Mina?“ ütles isa. „Einoh ...“

Ta keerutas panni kergelt, et paistaks natuke loomulikum, et inimene teeb tiiru allkorruse magamistuppa, praepann käes. See ei paistnud loomulik.

Oskar oli kogu möllust nii pöördes, et ema pidi tema kõrvale heitma, et teda rahustada. Oskar müdistas ringi nagu kassipoeg. Ema kussutas teda ja laulis. Silitas tal kindlasti selga ka.

Äkitselt soovisin, et hoopis mina oleksin väike ja et mul oleks selline lai voodi, kus on ruumi ka vanematele. Oleksin tahtnud, et minagi ei teaks, et vargad on olemas. Oleksin tahtnud selle asemel koletistesse uskuda.

„Ida? Kas tahad alla meie juurde tulla?“ küsis ema.

Hakkasin juba peaaegu ei ütleva, kuid ronisin siis redelist alla ja pugesein ema kõrvale. Ruumi oli just parasjagu. Oskar juba norskas.

„On suur vahe, kas inimene usub koletistesse või varastesse,“ ütlesin ma, sest see pidi ilmselgelt öeldud saama.

Ema noogutas.

„Aga hirm jääb ikkagi hirmuks,“ ütles ta. „Kui sa väike olid, kartsid sa vetsupotiharja. Mäletad?“

Tegelikult ei mäleta, aga sellele on lahe mõelda.

„Nüüd võid sa selle peale naerda,“ jätkas ema. „Aga siis oli sul vetsupotiharja ees sama suur hirm kui Oskaril koletiste ees. Ja nagu sul praegu varaste ees. Asjad muutuvad, aga tunne on samasugune.“

Noogutasin.

„Mina näiteks,“ ütles ema. „Mina kardan ...“

„Tšš,“ manitsesin kähku.

Ema on väga osav asju selgitama, aga tihti räägib ta natuke liiga kaua ja rikub kõik ära. Ma ei tahtnud teada, mida ema kardab. Kui tema midagi kardab, siis kardan mina seda ju kindlasti hullumoodi.

„Hale lugu küll,“ ütlesin natukese aja pärast.

„Ah?“ küsis ema uniselt.

„Et kui me mõnda asja enam ei karda, leiab aju midagi muud ja ohtlikumat, mida karta, ja asi läheb seda hullemaks, mida suuremaks me saame.“

„Mhmh,“ ütles ema.

Tal olid silmad kinni. Kas ta magab? Keset seda tähtsat jutuajamist? Kavatsesin juba solvunult üles oma voodisse ronida, aga siis ta ütles:

„Kui inimene suuremaks saab, on tal tihti keegi, kelle eest hoolitseda. See teeb asja paremaks.“

„Teeb või?“

„Jah,“ kinnitas ema. „Kui inimesel on keegi väiksem ja hirmunud, kelle eest hoolitseda, siis ei jätku justkui enam hästi ruumi, et ise hirmu tunda. Sellepärast ma soovisingi endale väiksenooremat õde või venda,“ lisas ta.

Ja siis jutustas ta, et tema suur vend, onu Øyvind, pidi alati kaasa tulema, kui ta teise korruse trepist üles või alla läks. Sest ema arvas, et tapeedi taga elab kummitus, kes tuleb pimedas läbi prao välja. Turtsatasin naerma.

„Aga nüüd olete mul Oskar ja sina, kelle eest hoolitseda, nii et nüüd julgen ma kõikidest treppidest päris üksi käia. Täiesti vabalt.“

Ta mähkis meile teki ümber, näol niisugune ilme, mis mulle nii väga meeldib. Justkui selline tänulik.

Kuulsin tema samme, kui ta trepist üles läks. Aken kriuksus. Jõgi kohises. Ja minu kõrval norskas Oskar nagu pensionär.

Mõtlesin natuke varaste, natuke vetsupotiharja ja natuke panniga isa peale. Aga siis tõmbasin end Oskari vastas kerra ja vajusin unne.

